

TANZİMAT'TAN GÜNÜMÜZE TÜRK DÜŞÜNCESİ

Cilt 4-a

13 Şubat 2016
MADDE YATIMLANDIKTAN
SONRA GELEN DOKÜMAN

Cumhuriyet'ten Günümüze
BİLİMSEL VE FELSEFİ
Düşünce Temsilcileri

Editör ve Yazar: Süleyman Hayri BOLAY

Türkiye Diyanet Vakfı İslam Araştırmaları Merkezi Kütüphanesi	
Dem. No:	238706
Tas. No:	920.056 BOLAY

Ankara
2015

AVRAM GALANTI (D. 1873 - Ö. 1961)

S. Hayri BOLAY

Galanti, Avram (070478)

Musevî dinine mensup olan Avram Galanti (1873-1961) adında, Portekiz İlimler Akademisinin muhabir üyesi Türk Yahudisi bir zat vardır. Bu zatın 1925'te neşredilmiş "*Küçük Türk Tetebbuları*" adında bir kitabı var (Önder Kaya "*Türklük İncelemeleri*", Yeditepe Yayınları, İstanbul 2005).

Avram Galanti, adı geçen kitabında, Atatürk inkılaplarını değerlendirmiş, bu inkılapların dünyayı ilgilendirmediğini yani küresel olmadığını, sadece Türk milletini ilgilendirdiğini ileri sürmüştür. Türkçü Musevî Avram Galanti de "*Küçük Türk Tetebbuları*" (İstanbul, 1925), adlı eserinde Musevîlerin neden Türkçü olmaları icap ettiğini açıklamış ve her azınlık mensubunun bu ülkenin şartlarına uyarak Türkçü olması gerektiğini ileri sürmüştür:

"Evet! Türkiye'de yaşayan ekalliyetler (azınlıklar), eğer kendi menfaatlerini anlarlar ise, Türkleşmeli ve kendilerini Türkleşme ameliyesine kemal-i samimiyetle tâbi kılmalı. Türkleşmenin bir tek yolu vardır: Türk mektepleri yahut kendilerinde tekmil tedrisatı Türkçe yapılan mektepler." (Galanti, 1925: 151).

Avram Galanti "*Türk*" kelimesini "*Ahd-i Atik*" (Tevrat)te araştırmıştır. Tevrat'ın "*Tekvin*" (Yaratma) bölümünde "*Tugarma*" tabiri geçmektedir. Ham, Sam ve Yâfes soyunun taksimatını gösteren cetvelde "*Tugarma*", Yâfes'in oğullarından olan Gumar'ın oğullarından birisi olarak zikredilmiş. Hazekiye'l'in 27. babında da anılan "*Tugarma*" hanedanından kasıtlı "... senin çarşularına atlar ve süvariler ve katırlar getirirler idi." denilmekte imiş. Aynı kitabın 38. babında ise "*Gumar ile bütün ordusu, Tugarma hanedanı, en kuzey ile bütün ordusu, çeşitli kavimler, senin yardımcıların olacaktır.*" ifadesi yer alıyormuş. Avram Galanti, bu cümlelerin muhtevasını "*Tam bir Türk memleketinin tasviri olarak*" görmektedir. Çünkü ona göre; "*Tarih, Türk ilinin at besleyen bir memleket ve ahalisinin süvari oluşunu kaydediyor.*" (s. 28-29).

2412 - 2413

Sha'ar ha-Pesuqim (1863) of Ḥayyim → Vital, and *Ḥayyim mi-Yerushalayim* (1888), a collection of his father's sermons. Some of his poems were published in *Devar Adonay mi-Yerushalayim* (1873) of Aaron ben Isaac Pereira.

Bibliography

- Gagin, Ḥayyim. *Ḥuqqey Ḥayyim* (Jerusalem 1842), introduction.
 Gaon, Moshe David. *Yehudey ha-Mizraḥbe-Ereṣ Yisra'el* (Jerusalem: Publ. by author, 1938), pt. 2, p. 188.
 Mishan, Eliahu. *Ṣedeq ve-shalom* (Jerusalem 1989), introduction.

PINCHAS GILLER

070478

Galante, Abraham (Avram)

aut. Cençij Şişman

Abraham (Avram) Galante (usually with Gallicized spelling: Galanté), the scion of a distinguished Sephardi family in Bodrum, Ottoman Turkey, was a historian of Jewish and Eastern peoples, a linguist, journalist, educator, and social activist, and an exponent of the Ottoman Jewish → Haskala. Born in 1873, Galante never married and devoted his entire life to intellectual and political pursuits. He was proficient in Turkish, Judeo-Spanish, Hebrew, Persian, Arabic, German, French, English, Greek, and Armenian. He died in → Istanbul in 1961.

Galante received his primary education in a Jewish school in → Rhodes, and his secondary education in → Izmir (Smyrna). Starting in 1895, he was a teacher and inspector in Turkish and Jewish schools, and continuously monitored Jewish education in the → Ottoman Empire. With the support of the local Jewish community and the → Alliance Israélite Universelle, he established a modern Jewish school in Rhodes.

While living in Rhodes, Galante joined the → Young Turk Movement, and later became an active member of the Committee of Union and Progress (CUP). As a progressive intellectual, he was quite critical of the traditional policies of the Jewish community, and especially of the chief rabbinate in Istanbul. His scalding observations were not welcome in conservative circles, and complaints about him were made to

Sultan Abdülhamid II's police censors. Amidst mounting pressure from his communal opponents, Galante had to leave in 1904 for → Egypt, where he remained for four years. While there, he published a newspaper called → *La Vara* (sixty-five issues altogether), wrote articles in support of the CUP in other papers and journals, and became a strong supporter of the young and energetic new chief rabbi, Haim → Nahoum.

Galante strongly believed that Ottoman Jews should learn Turkish and integrate into Turkish society. He was critical of the Alliance schools for making French their sole language of instruction, and after the Treaty of Lausanne in 1923, he argued that the Jews of Turkey should reject any kind of foreign protection. Galante also opposed the Latinization of the Ottoman script. He was an ardent follower and supporter of Eliezer Ben-Yehuda's efforts in → Palestine to establish Hebrew as the daily language of the Jews, claiming that neither Arabic nor Hebrew letters were against *terakki* (development), since the Japanese characters retained in rapidly modernizing Japan were not hindering their modernization either.

In 1909 Galante left Egypt for Europe, where he concentrated on academic projects in England and Germany. While in England, he was offered a position in → New York as rabbi of the Oriental (i.e., Mizrahi) Jews there, but the proposal was never realized. He returned to Turkey in 1914 and was appointed professor of Semitic languages and history of Eastern peoples at Istanbul University, a chair which he occupied until 1931.

During the Turkish War of Independence in the 1920s, Galante worked as an interpreter in the Hilal-i Ahmer (Red Crescent) and published its journal in Turkish, English, and French. Meanwhile, he published his own articles in the newspapers *Tanin*, *Vatan*, *El Tiempo*, and *El Telegrafo* and the periodicals *Hamenora* and *La Boz de Turkiye*. He put aside his academic work to serve in the Turkish parliament in Ankara from 1943 to 1946. Afterwards, he returned to Istanbul and remained there for the rest of his life, dying in 1961 after a long hospitalization. His books and papers were deposited in the archive of the chief rabbinate, and were later sent to Israel. According to a family

MADE YAYIMLANDIKTAN SONRA GELEN DOKÜMAN

09 Nisan 2017

MARTÍN ASUERO, P. Introducción a la obra de Abraham Galante. (Abstract: Introduction to Abraham Galante's works.) *Miscelánea de Estudios Arabes y Hebraicos: Sección Hebreo*, 47 (1998) pp.95-109 (Intelectual de primera fila de la Turquía moderna ... su vida estuvo dedicada al estudio del papel de los judíos en su país.)

1 NISAN 2003

Beleg-Nr./Standort

27 A 18754

[Bođrumlu, Avram Galanti] Avrám GÖLÖNTÖ:
'Arabî harfleri teraqqimize mâni' değildir.
İstânbül: Hüsn-i-Tabî'at Matb. 1927. 60 S.
[Türk.]
[Zur Wiedergabe d. Türk. in arab. bzw. lat.
Schrift.]

225716

26 Ağustos 2015

Galante Avram 070478

ABRAHAM GALANTE

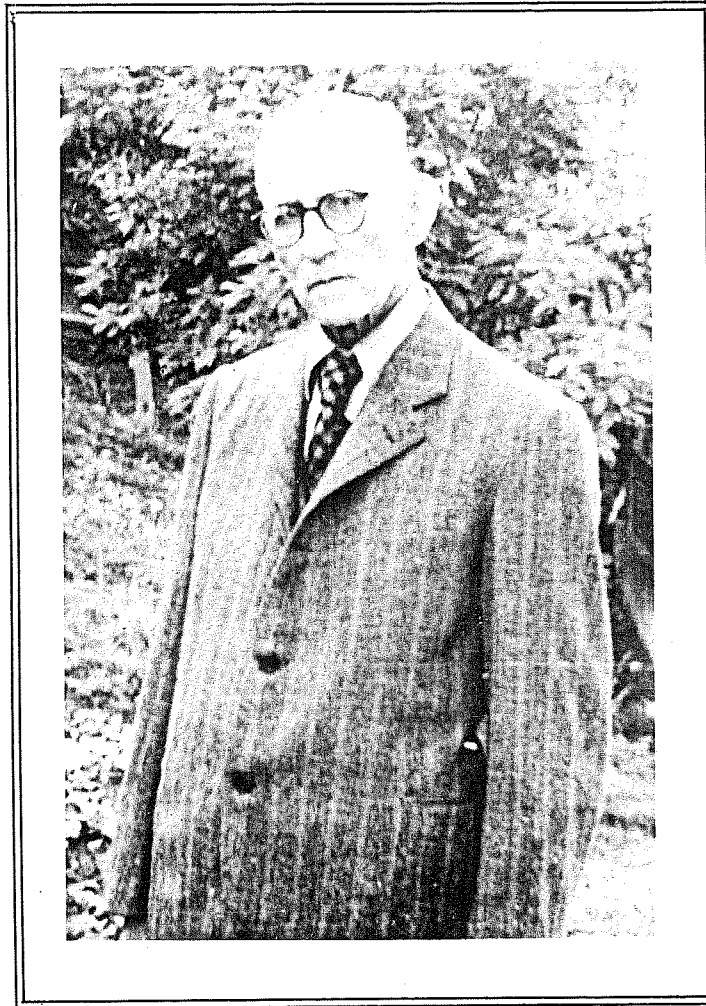
A Biography

by

Albert E. Kalderon

Türkiye Diyanet Vakfı İslam Araştırmaları Merkezi Kütüphanesi	
Dem. No:	225716
Tas. No:	324 GAL

MADDE YAYIMLANDIKTAN
SONRA GELEN DOKÜMAN

Prof. Abraham Galante

Published by
SEPPER-HERMON PRESS, INC.
for
Sephardic House
at Congregation Shearith Israel
New York, 1983

GAD NASSI

Belirlenmemiş yönleri ile Avram Galante

10 TEMMUZ 1996

Türkiye Yahudiliğinin yakın geçmişteki, sayılı üç araştırmacısından ⁽¹⁾ biri olan Avram Galante'nin eserleri ve hayat hikâyesinin toparlanarak değerlendirilmesini, Türkiye'de doğup eğitim gören ve A.B.D.'ne yerleşen Dr. Albert Kalderon'a borçlu bulunmaktayız. "Abraham Galante, A Biography" adlı eseri 1983 yılında yayınlandığında, Dr. Kalderon, hayata veda etmişti. Bu eser, Galante'nin yanı sıra, Türkiye Yahudi Cemaati'nin yakın geçmişteki yaşantısına ışık tutması bakımından da ilginçtir.

Bunun yanı sıra, Avner Levi'nin 1988 yılında "Peamim" dergisinde yayınlamış olduğu bir araştırmadan, Galante'nin Mısır'da çıkarmış olduğu "La Vara" gazetesi hakkında ayrıntılı bilgi edinmemiz mümkün olmuştur. Ayrıca konumuzun kapsamına giren birtakım olaylarla ilgili olarak, Türkiye Yahudi geçmişini inceleyen, başkaca yayınlardan yararlanılmış bulunmaktayım.

Biyografik Veriler

Avram Galante'nin "belirlenmemiş", hatta büyük bir olasılıkla çoğunluğumuz için "gizli kalmış" niteliğinde olan yönlerini yansıtmaya çalışmak istediğimizden, Galante'nin biyografisi ile ilgili ayrıntılı bilgi vermektan kaçınmak istemekteyim. Ancak bu kapsam içerisinde, belli başlı devreleri ve temel sayılabilecek birtakım olay ve verilerin kısaca toparlanmasının yararlı olabileceği kanısındayım.

Doğum tarihi: 4 Ocak 1873
Doğum yeri: Bodrum

1873 yılı, Abdül Aziz'in hüküm sürdüğü, Osmanlı İmparatorluğunun siyasal ve iktisadi bir bunalımın içinde bulunduğu bir yıl. Askeri gücünü çoktan yitirmiş olan İmparatorluğun "Avrupa'nın hasta adamı" olduğu imajı, Avrupa'nın kaderine hükmeden güçler tarafından, bundan böyle, daha da köklü bir şekilde paylaşılacaktır.

Aynı sıralarda, Türkiye Yahudi toplumu da, sosyal ve kültürel düzeyde bocalamakta olan bir toplum. Belki de tarihinin en önemli geçit dönemlerinden birinde bulunmakta. Bir yandan, Tanzimat devrimlerinin başlatmış olduğu, gayrimüslim azınlıklara modern anlamda vatandaşlık hakları tanınması sürecine ayak uydurma çabasını yaşayan bu toplum, diğer yandan dil ve kültür birliğini koruyamamanın bunalımını yaşamakta. İbranice, ancak özgün bir azınlığın anlayabildiği bir dil. "Meam Lo'ez"⁽²⁾ ile başlatılan İspanyolca'yı canlandırma çabası ise, Alliance⁽³⁾ okullarının Fransızca eğitimini yaymakta olması ile çekiciliğini ve gücünü kaybetme süreci içerisinde. Osmanlı Yönetimi'nin teklif ettiği, Osmanlı toplumu ile bütünleşme sürecine ayak uydurmak için gerekli, Osmanlıca kültürüne yeterince vâkıf olabileceği ise gene bir avuç mütefekkirin malı. Bunun yanı sıra, siyasal lider mevkiindeki İstanbul Yahudi Cemaati, hizipçiliğin ve post kavgalarının at koşturduğu

bölünmüş ve bireyci bir toplum. Bu koşullar içerisinde, Osmanlı Yahudi toplumu, günümüze kadar devam edecek olan bir kimlik arama çabası içerisinde.

Avram Galante'nin hayat hikâyesini kabataslak iki bölüme ayırmak mümkündür. Bu iki bölüm aynı zamanda da, Galante'nin etkin olduğu alanları ve hatta da tutum ve davranışını kısaca, biyografisinin de iki ayrı cephesini ortaya koymaktadır.

Birinci bölüm, doğumundan İstanbul'a yerleşmesine kadar geçen süre olup, 1873 yılından, 1911 yılının sonuna kadar uzanmaktadır. Yaşamının 39 yılını içermektedir.

İkinci bölüm ise, 1911 yılının sonundan, hayata veda ettiği 1961 yılına kadar devam etmekte olup, yaşamının geriye kalan 50 yılını içermektedir.

Yaşamının birinci bölümü başta, Bodrum'da geçen çocukluk yıllarını, Rodos'ta ilkökul eğitimini, Bodrum Rüştüye'sine devamını ve 1894 yılına kadar İzmir İddiadi'sine devam ettiği yılları, yani resmi eğitimini tamamladığı yılları kapsar. Bunu takiben ise kendisini, Rodos'ta kendi kurmuş olduğu "Tiferet İsrail" isimli okulu yönetirken, Ege Takımadalarının maarif müfettişi, 1902 yılından itibaren İzmir'de öğretmen, 1904-1908 yılları arasında Kahire'de, kurucusu olduğu "La Vara" gazetesinin yöneticisi olarak görmekteyiz. 1909 ve 1911 yılları arasında Londra ve Berlin'de bi-

G

GABRIEL, ALBERT-LOUIS

(2 Ağustos 1883, Cerizières - 23 Aralık 1972, Bar-sur-Aube) Fransız mimar, restoratör ve sanat tarihçisi.

Paris'te mimarlık eğitimi gördü, aynı zamanda da Sorbonne Üniversitesi'nde sanat tarihi okudu. Çalışma yaşamına Atina'daki Fransız Arkeoloji Okulu'nda başladı. Delos kazılarına katıldı. 1911'de Rodos Adası'ndaki ortaçağ yapılarını inceledi. 1919-1920'de Mısır'da, el-Fustat kazılarına katıldı. 1923'te Fransa'da Caen Üniversitesi'nde sanat tarihi doçenti, 1925'te de Strasbourg Üniversitesi'nde sanat tarihi profesörü oldu. 1926-1930 arasında da İstanbul Darülfünunu'nda arkeoloji ve sanat tarihi dersleri verdi.

İstanbul'a gelmesiyle beraber hem İstanbul'daki Osmanlı eserlerini, hem de Maarif Vekâleti'nin isteği üzerine Anadolu'da Türk mimarisini incelemeye başladı. *Monuments turcs d'Anatolie* (1931-1934, 2 c.) ve *Voyages Archéologique dans la Turquie Oriental* (1940, 2 c.) adlı kitapları bu araştırmaların ürünüdür.

Gabriel 1931'de İstanbul'da Fransız Ar-

keoloji Enstitüsü'nün kurulmasına öncülük etti ve müdürlüğüne getirildi. 1941'de II. Dünya Savaşı dolayısıyla ülkesine döndü, 1946'dan 1956'da emekli olana kadar bu görevi yeniden üstlendi (bak. Fransız Anadolu Araştırmaları Enstitüsü).

Gabriel Türk sanatı tarihi araştırmalarına katkıları nedeniyle 1940'ta Türk Tarih Kurumu şeref üyesi seçilmiş, 1950'de Ankara Üniversitesi'nden şeref profesörlüğü, 1968'de de İstanbul Üniversitesi'nden şeref doktorası payeleri almış, 1955'te İstanbul fahri hemşerisi olmuştur.

Gabriel'in çalışmaları ve araştırmaları o dönemde genel İslam sanatı veya Bizans sanatı dışında bağımsız bir varlığı olabileceği düşünülmeyen Selçuklu ve Osmanlı sanatlarını nesnel özellikleriyle ele alan yayınlardan oluşmuştur. Genel Türk sanatı üzerine çalışmalarının yanı sıra Gabriel'in özellikle İstanbul ve İstanbul'daki yapıları inceleyen, İstanbul'un tarihi mirasının korunması ve eski eserlerin onarımlarıyla ilgili kitap ve makaleleri de bulunmaktadır. İstanbul'la ilgili en önemli iki çalışması *Chateaux turcs du Bosphore* (Paris, 1943) (İstanbul Türk Kaleleri [İst., ty]) ile "Les mosques de Constantinople" (İstanbul Camileri) (*Syria*, c. VII, 1926) adlı makalesidir.

Rumeli Hisarı, Anadolu Hisarı ve Yedikule'yi inceleyen bu ilk kitaptan sonra aynı yoğunlukta bu yapıları ele alan yayınlar bulunmamaktadır. İstanbul camileri konulu makalesinde ise ilk kez Osmanlı cami tipolojisine eğilmiş ve yapıların planlarını mekân sayısı ve kubbe kullanım biçimine göre gruplandırmıştır. Gabriel tarafından 1926'da hazırlanan bu tipoloji daha sonra 1950'li yıllarda D. Kuban tarafından belirlenen merkezi mekânlı Osmanlı cami plan tipolojisinin çıkış noktasını oluşturacaktır.

İstanbul'daki Bizans ve Osmanlı dönemi yapıları hakkındaki görüşlerini deği-

şik konferanslarda ve makalelerde belirten Gabriel, İstanbul'un topografyası, koruma projeleri ve şehircilik sorunlarıyla da ilgilenmiştir. Fransız Arkeoloji Enstitüsü kapsamında yapılan çalışmalar Gabriel'in öncülüğünde Türk sanatı ve İstanbul ile ilgili araştırmalara örnek olmuştur ve ivme kazandırmıştır.

Bibl. S. Eyce, "Prof. Albert-Louis Gabriel", *Belleten*, S. 147 (1973); J. Laroche, "Albert Gabriel: Le plus turc des Français", *Turcica*, IV, 1972.

FİLİZ YENİŞEHİRLİOĞLU

GALANTE, AVRAM

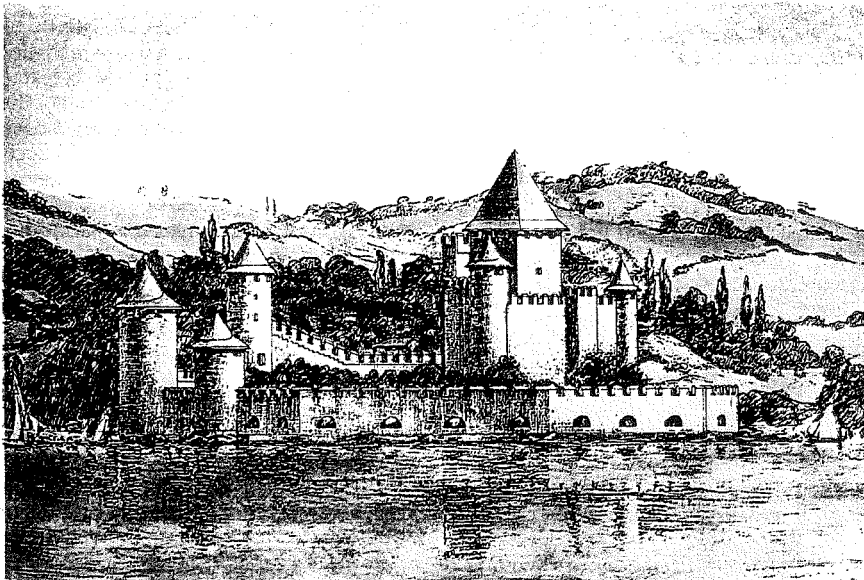
(4 Ocak 1873, Bodrum - 8 Ağustos 1961, İstanbul) Yahudi asıllı tarihçi, Türkolog, sosyolog, eğitimci, dilci, gazeteci.

Babası Bidayet Mahkemesi Başkâtibi Mişon Efendi, annesi Rodoslu Coya Kadron'dur. Rodos Rüştüyesi'ni ve İzmir Sultanı İdadisi'ni bitirdi. 1895'ten başlayarak Rodos İdadisi'nde öğretmenlik, adalardaki Türk ve Yahudi okullarında müfettişlik yaptı. Rodos'ta iken Jön Türk hareketine katıldı. 1902'de İzmir'e giderek burada öğretmenlik yaptı. Bu arada İzmir'de çoğu Judeo Espanyolca veya Fransızca yayımlanan gazete ve dergilerde yazıları yayımlandı.

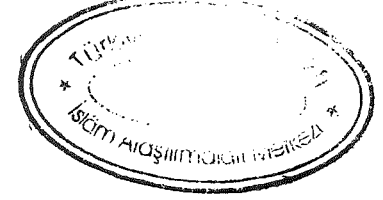
Galante, II. Abdülhamid yönetimine karşı ateşli yazılar yazdığı için 1904'te Mısır'a kaçmak mecburiyetinde kaldı. Kahire'de kaldığı 4 yıl boyunca 65 sayı yayımladığı *La Vara* gazetesinde ve Fransızca olarak yayımlanan *Progres* gazetesinde İttihat ve Terakki Cemiyeti ideolojisi yönünde yazılar yazdı. Mısır Cemiyet-i İsrailiyesi isimli bir örgüt kurarak 1908'de Paris'te toplanan Jön Türk kongresine delege olarak katıldı. Diğer taraftan, Fransızca öğretim yapan Alliance Israélite Okulları'nda (→) Türkçe öğretilmemesini şiddetle tenkit ederek mensubu olduğu Türk Yahudi toplumunun Türkçeyi anadil olarak kabul etmeleri için bir kampanya başlattı.

Yönetimini ve kararlarını doğru bulmadığı İstanbul Hahambaşı Kaymakamı Moşe Levi ile mücadelede girdi. II. Meşrutiyet'in ilanı üzerine Almanya ve İngiltere'ye gitti. Daha sonra döndü. 1914'te, üniversite reformu çerçevesinde Almanya'dan davet edilen öğretim üyelerinden Sami dilleri mukayeseli dilbilgisi uzmanı Prof. Bergstrasser'in yardımcısı olarak öğretim üyesi oldu. I. Dünya Savaşı sonunda Alman profesörler ülkelerine dönünce bu kez eski Şark kavimleri tarihi dersini okutmaya başladı. Mütareke'de milli direniş yanlısı gizli örgütlere girdi. *Hilal-i Abmer* (Kızılay) cemiyetinde tercümanlık yaptı ve 7 yıl boyunca *Hilal-i Abmer* dergisini Türkçe, Fransızca ve İngilizce dillerinde yayımladı. Bu arada *Tanin*, *Vaian*, *Akşam*, *El Tiempo*, *El Telegrafo* gazetelerine ve *Hamnora* dergisine yazmaya devam etti. İstanbul Yunan Komiserliği'ne tercüman olarak atandığında Anadolu'daki Milli Mücadele hareketine değerli istihbarat sağladı. Üniversitedeki görevi 1 Ağustos 1933'e kadar devam etti.

1943'te Niğde milletvekili olarak TBMM'ye girdi. 1946 seçimlerinden sonra millet-

Albert-Louis Gabriel'in Anadolu Hisarı rekonstrüksiyonu, 1942.
Galeri Alfa

Avram Galante

HISTOIRE
DES JUIFS DE
TURQUIE

Tome IX

MARTE 1999
SİYASİ İŞLER BAKANLIĞI
KÜTÜPHANESİ

06 EYLÜL 1998

Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Araştırmaları Merkezi Kütüphanesi	
Demirbaş No:	140199-9
Tasnif No:	909/ GAL-H

Editions Isis

Istanbul Parisiz

Kahire'de Gazetecilik Yılları ve Avram Galanti

AVNER LEVİ

Dostum, *Peamim*'in eski editörü, İzak Betsalel'in teşvikiyle 1988 yılında Profesör Avram Galanti'nin 1905-1908 yıllarında Kahire'de Judeo-Espanyol dilinde¹ yayımladığı *La Vara* (Sopa) adlı gazetesini hakkında bir yazı yayımlamıştım.² Şimdi daha geniş bir şekilde Avram Galanti'nin Kahire yılları ve gazeteciliğine değineceğim.

1873 yılında Bodrum'da doğmuş olup 1961 yılında İstanbul'da vefat eden Avram Galanti özellikle Türk Yahudiliğinin tarihi ile ilgili verimli çalışmalarıyla tanınır.³ Avram Galanti İstanbul Üniversitesi'nde Eski Çağ Tarihi ve Orta Doğu Dilleri konularında profesörlük (müdürris) yapmış olup, ilk kez eski Hitit ve Hammurabi yasalarını Türkçe'ye çevirdiği gibi doğduğu Bodrum, milletvekili seçildiği Niğde ve milletvekili olarak yaşadığı Ankara kentlerinin de tarihçelerini yazmıştır. Geniş ilmi çalışmalarının yanında sosyal ve

kültürel konularda da çok etkiliydi. Örneğin Türk Hilâl-i Ahmer Cemiyeti'nin (Kızılay) kurucularından ve ilk faal üyelerindendi. İstanbul Yahudileri'nin kurduğu Bene Berit Derneği⁴ İstanbul Locası'nın yayımladığı ilmi *Hamenora* (Şamdan) dergisinin uzun yıllar editörlüğünü yaptı.

Avram Galanti'nin Kudüs'te bulunan arşivini⁵ dikkatle gözden geçirdiğim gibi onun hakkında yapılmış araştırmalardan da yararlandım. E-dindiğim kanaate göre Avram Galanti ender rastlanacak bir çalışma gücüne sahip, çok zeki bir adamdı. İngiltere ve Almanya'da bir kaç yıl geçirip bu ülkelerin dilini öğrenmişti. İyi bildiği diller arasında Türkçe, Fransızca, Ladino, Arapça ve Rumca vardı. Fakat, yine edindiğim kanaate göre -yanılmış olmam daima mümkündür- aynı derecede haris ve geçimsiz, diğerlerine tepeden bakan bir insandı. Hiç değilse Kahire yıllarında böyleydi.

Yukarıda söylenildiği gibi 1873 yılında Bodrum'da doğmuş olan Avram Galanti, ilk eğitimini burada yapmış sonra İzmir'e geçip İdâdi okulundan mezun olmuştur. Bir lise mezunu olarak Rodos'a gitmiş burada

"Tiferet Israel" adında çağdaş bir okul kurup eğitime başlamıştır. Bu okul için Rodos Yahudi Cemaati'nden istediği yardımı alamamıştır. Bunun üzerine Cemaat yöneticileriyle bozuşmuş ve Rodos'u terketmiştir. Rodos'tayken sansür görevlisi olarak çalışmış olup sonradan bazı yazarlar bu görevini II. Abdülhamit rejiminin yasak ettiği siyaset malzemesini İstanbul ve Anadolu topraklarına sokmak için kullandığını söylerler.⁶ O paranoyak dönemle ilgili gerçekleri bilmek genellikle zordur. Herkes devamlı olarak "tavşana kaç, taziya tut" demekte olup, şizofrenik bir duruma düşmüştür, öyle ki kimsenin gerçek niyetinin ne olduğunu biz uzaktan kesinlikle bilemeyiz.⁷ Avram Galanti'nin Rodos'ta bir müddet Abdülhamit yönetimi emrinde sansürçülük etmiş olması elimizdeki tek katı gerçektir.

Aynı yıllarda, Avram Galanti, Türk Yahudilerinin okullarının çoğunun sahibi ve yöneticisi olan Alliance Israelite Universelle⁸ ile de darılmıştır. Darılma konusu, okulların eğitim programı ve diliydi. Fakat, aslında Rodos veya İzmir Alliance okulunun müdürlüğünü istediği ve bu is-

Prof. Dr. Avner Levi, Kudüs İbrani Üniversitesi, İnsan Bilimleri Fakültesi, Asya-Afrika İncelemeleri Enstitüsü öğretim üyesidir.

Bu yazının yayımlanmasındaki emekleri için Rifat Ballı'ye candan teşekkür ederim. A.L.

TÜRK ULUSÇULUĞUNA 'GAYRİMÜSLİM' KATKI

AVRAM GALANTİ'NİN

23 KASIM 2006

'KÜÇÜK TÜRK TETEBBULAR'I

Türk ulusçuluğu üzerine önemli çalışmalarından biri olan Küçük Türk Tetebbular'ı, Avram Galanti'nin özellikle 1923-1925 tarihleri arasında yayınlanan makalelerinin derlemesidir. Kitabın amacının, "Türkiyat ve Türk dili üzerine incelemeler" olduğunu belirten Galanti'ye göre, aynı topraklarda yaşasalar da birbirlerinin dillerini konuşmayan unsurlar birbirleriyle etkileşim içinde olamayacaklardır. Gayrimüslim kesim de son 50-60 yıl içinde okudukları yabancı okullarda maruz kaldıkları propagandalar sonucunda Türk kültüründen uzaklaşmıştı.

Okullarda yabancı dille eğitime karşı çıkan Galanti, bunun gençleri ülkesinden, tarihinden ve de ulusal birliğin temeli olarak gördüğü dilinden uzaklaştıracağını savundu.

Resim: Yaşasın Cumhuriyet Sergileri Albümü'nden

AYTÜL TAMER

Ulusal Mücadeleyi başarıyla sonuçlandıran Kemalist hareketin iki temel gayesi olduğu ileri sürülebilir: Ulus-devletin inşasıyla bireyleri tebaa konumundan yurttaş haline getirmek ve elde edilen ulusal bağımsızlığı, iktisadi bir bağımsızlıkla tamamlamak. Kemalist Türkiye, iki dünya savaşı arasında doğu Avrupa'da sıkça rastlanan, bir ulusun o devlet içinde yaşayan çeşitli azınlık gruplarına hâkim olduğu ulus-devlet modelidir. 1930'lu yıllara gelindiğinde, bu model devletler ulusçuluk

akımından derinden etkilenip sağ siyasi kanada yönelmişlerdir.¹ Ne var ki, cumhuriyetin ilk yıllarında temel vurgu dildir, kültürdür, yurttur ve bu olgular, ortak çıkar noktasından hareketle harmanlanır. Dünyada yaşanan gelişmeler, ülkenin siyasi ve ekonomik açıdan geçirdiği sıkıntılı dönemler ulusçuluğun biçim değiştirmesine neden olur. U. Özkırımı'nın belirttiği gibi, ulusçu söylem, toplum heterojen olmadığı için farklı şekillerde yaşanır, yeneden üretilir. Ulusçuluk son derece değişken ve esnek bir yapıya sahiptir; bulunduğu ortamın koşullarına

uyum sağlar. Bir ulusçuluk akımının doğuşunu, beslendiği ve ilerlediği arka anlamak ve yerel tarihi koşulları, alternatif oluşumları bilmek gerekir.² Bu noktadan hareketle, Avram Galanti'nin çalışmaları Türk ulusçuluğunun gelişimi konusunda oldukça önemli bir kaynaktır.

Galanti, İttihat ve Terakki döneminde de, cumhuriyetin ilk yıllarında da Türk ulusçuluğunun savunucusu olmuş, bu ideoloji çerçevesinde eserler vermiştir. Galanti'ye göre ulus olmanın temel dayanağı, ortak dildir. Bu nedenle, Latin harflerinin kabulü konusunda muhalif isimler arasında yer almıştır.³ Türkçenin, tüm unsurları 'ulus' şemsiyesi altında toplayan bir özelliği olduğunu savunmaktadır. Ona göre dil aynı zamanda kültürel yapıyı da belirlemede olduğu için Türkçe, 'Türk' olmanın gereği, ana ilkesidir. Galanti'ye göre, eğitim de Türkçeyi en iyi şekilde yayacak araçtır. Okul, Galanti açısından da temel öğedir. Ancak ulusal okullar açılır, tek dilde eğitim yapılırsa Türk ulusunun birlik olabileceğini savunur. Tek bir kültürü tüm Türkiye'ye yaymanın ulusal birlik açısından gereğini dile getirir.⁴

Šelomó hb. Salomón.
 šeruf hb. 'combinación'.
 setam hb. 'general'.
 sibá hb. 'causa'; misibá 'del principio'.
 Šim'ón hb. rabino no identificado.
 šurá hb. 'aspecto'.
 Šy''t abreviatura hb. de Šem yitbaraj '(lit. [aquel cuyo] Nombre sea bendito) Dios.
 tá`am hb. 'acento'; pl. hb. ta`amim.
 ta`amim s.v. tá`am.
 Tanħum hb. rabino, amoraíta palestinense, siglo IV.
 tefilá hb. 'oración'.
 tehom hb. 'abismo, interior de la tierra'.
 tenay hb. 'condición'.
 tercear s.v. *atercear*.
 tešubá hb. 'arrepentimiento'.
 torá hb. 'ley (oral y escrita)'.
 Torá hb. 'Ley': Pentateuco.
 ubiná s.v. *biná*.
 `Ulá hb. rabino, amoraíta babilónico, siglo III-IV.
 vajol s.v. *mikol vajol*.
 uMiriam s.v. *Miriam*.
 vabohu s.v. *letohu vabohu*.
 vedá`at s.v. *dá`at*.
 vedradería 'verdad'.
 voltar(se) s.v. *avoltar*.
 yedé s.v. *al yedé*.
 yéšer hb. 'espíritu de'.
 Yisrael hb. 'Israel'.
 yisreelim pl. hb. de *yisrael* 'judío'.
 yišub hb. 'población'.
 žejut hb. 'mérito'.
 zemán hb. 'tiempo'.
 zójé hb. 'merecedor'; ser zójé 'merecer'.

INTRODUCCIÓN A LA OBRA DE ABRAHAM GALANTE

Introduction to Abraham Galante's Works

PABLO MARTÍN ASUERO

BIBLIO [0544-40X. (1998) 47; pp. 95-109]

Resumen: La figura de Abraham Galante, nacido a finales del Imperio Otomano, puede ser considerada como la de un intelectual de primera fila de la Turquía moderna. Profesor, historiador, político y periodista, su vida estuvo dedicada al estudio del papel de los judíos en su país.

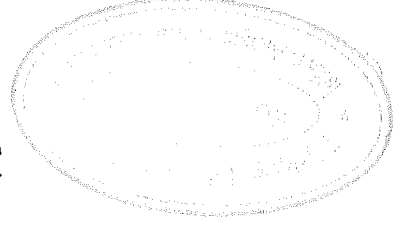
Abstract: In the late Ottoman Empire Abraham Galante's figure emerges as representative of Modern Turkey. Professor, historian, journalist and politician; his life was dedicated to the study of the role of the Jews in his country.

Palabras clave: República de Turquía, Imperio Otomano, Bizancio, Constantinopla, Anatolia, nacionalismo turco, periodismo, comunidades judías y sus personalidades.

Key Words: Turkish Republic, Ottoman Empire, Byzantium, Constantinople, Anatolia, turk nationalism, journalism, jewish communities and personalities.

Abraham Galante¹, Bodrum 1873-Estambul 1961, es uno de los otomanistas más importante de la primera mitad de este siglo en cuanto al tema de los judíos se refiere. Filólogo, profesor, historiador, periodista y político su vida y obra se centran en el estudio del papel de los judíos en el territorio de la actual república de Turquía, siendo referencia casi obligada

1. Sobre el nombre del protagonista del presente artículo existen varias versiones. La forma francesa "Abraham Galanté", utilizada en esta lengua y la forma turca "Avram Galanti". A veces añadía el gentilicio a la forma turca, pudiéndose encontrar textos firmados por "Avram Galanti Bodrumlu". La obligatoriedad del apellido es una de las reformas que se dieron en los inicios de la república, hasta entonces tan sólo las minorías cristianas y judías lo utilizaban.

■ Avram Galante ve Mısır'da Jön Türk Basını

Avram Galante'nin "Abdülhamid-i Sani Zamanında Türkiye Haricinde İntişar Eden Türkçe Gazeteler" metninde onun fikir dünyasındaki değişimleri gözlemlemek mümkündür. Galante, yazısında Abdülhamit rejimini "memleketi kemiren sui idare" olarak tanımlamakta ve "matbuat serbestiyetinin yokluğundan" bahsetmektedir. Fakat kendisi de bu sistemin içerisinde sansür görevlisi sıfatıyla bir dişli olarak görev yapmıştır.

Önder Kaya >

Avram Galante, Türk-Yahudi cemaatinin son dönemde yetiştirdiği en önemli araştırmacılarıdır. Türkiye kökenli pek çok İsraili araştırmacının da ilgi alanında bulunan Galante'yi, İsrail Devleti de unutmamış ve adı 27 Temmuz 1969'da Araplar tarafından düzenlenen saldırı sonrasında yeniden ihya edilen Şikun Yoseftal'deki Türkiyeliler Sinagoguna verilmiştir.¹

Bununla beraber benzer cümleleri bu değerli araştırmacının hayatını geçirdiği ülkemiz için söyleyebilmemiz mümkün gözükmemektedir. Türkiye Yahudileri, sosyoloji, folklor, filoloji, Eski Ön Asya medeniyetleri, Tevrat incelemeleri, Anadolu şehirlerinin tarihi gibi pek çok farklı alanda eser vermiş olan Galante hakkında ülkemizde Türkçe olarak hazırlanmış kapsamlı bir çalışma bulunmamaktadır.²

Basında çıkan yazılarının yer aldığı şahsi arşivini bana açma nezaketi gösteren Sayın Yusuf Habip Gerez'in 1954'te kaleme aldığı şu satır-

lar, Galante'nin sağlığında da çalışmalarının ülkemiz toplumu içinde tam karşılığını bulamadığının en açık göstergesi olsa gerek; "Geçenlerde bir gazeteci arkadaşımınla Karaköy'de dolaşırken hayatını ilme ve bilhassa eserlerini yayınlamaya vakfeden kıymetli Profesör Avram Galante'ye rastladık. 80 yaşını aşmış olmasına rağmen çalışmalarına hâlâ

devam eden sayın profesörün bir jübilesinin yapılması hususunda arkadaşımın yapmış olduğu teklif, ona büyük bir ıstırap vermiş ve mevcut gizli yarayı deşmişti. Yolun kenarına çekilerek bize şöyle dedi 'Bugüne kadar 53 eserim yayınlanmıştır. Yenilerini vücuda getirmek için de didinip uğraşmaktayım. Buna rağmen eserlerim maalesef üç beş okuyucu ile sınırlı kalmaktadır. Benim kitaplarım burada basılır, dışarıda okunur. Binaenaleyh tertip edilecek jübilenin hiçbir kıymeti yoktur. Benim için en iyi jübile eserlerimin gençlik tarafından satın alınarak okunmasıdır'.³

İlmi araştırmalarına sekte vurur düşüncesiyle hiç evlenmeyen ve ömrünün son yıllarını Ayvansaray'daki Balat Or-Hayim Musevi hastanesinde geçiren Galante, kendisi için Habip Gerez tarafından düzenlenen ve dünyanın çeşitli yerlerinden sayılı araştırmacıların da telgrafları ile katıldıkları bir jübile ile büyük bir mutluluk yaşamıştı. Bununla beraber Neve Şalom Sinagogunda yapılan cenaze törenine ise ancak 20 kadar cemaat mensubunun iştirak ettiğini de hatırlatalım.⁴

Gençlik yıllarında Avram Galante. Osmanlılar Ansiklopedisi YKY.

Satın Dizegi

070478

29 ARALIK 1995

Dr. Albert E. KALDERON*

ABRAHAM GALANTE BIO-BIBLIOGRAFYA

Kitap müzayedelerinin vazgeçilmez ismi olan Avram Galanti, veya bazı eserlerdeki imzası ile, Abraham Galante üzerinde yapılmış en kapsamlı inceleme, Albert Kalderon'un "Abraham Galante A Biography" adlı 1983 yılında New York'ta yayımlanmış kitabıdır.

Her ne kadar Abraham Galante'nin kitapları müzayedelerimizin vazgeçilmez nadirata olsa da, halen baskısının tükendiğini

sanmadığım ve bu yazar hakkında yapılmış en yetkin inceleme olan bu kitaba ara geçen onbir yıl zarfında İstanbul'da kitap dükkanlarında niye hiç rastlayamadığımı lamış değilim. Bu yazının amacı söz konusu yapıtı tanımadığımı sandığım bir okur kitlesine, kitabın kısaca özet çevirisini sunmak tapta yer alan ve pek az bir kimsenin bildiğini sandığım Galante bibliyografyasını da nıtmaktır.

* Çeviren, özetleyen ve eklemeleri yapan; Rifat Bali.

AVRAM GALANTİ

Emekli Üniversite Profesörü ve Niğde eski Milletvekili

TÜRKLER VE YAHUDİLER

(Tarihi, Siyasi araştırma)

Hakikati konuşmaktan korkmayınız
Gazi Mustafa Kemal (K. Atatürk)

Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Araştırmaları Merkezi Kütüphanesi Yayıncı ARGİT BİSTİRME	
Dem.No.	118401
Tes.No.	956.94 GAL.T

TÜRKÇELEŞTİRİLMİŞ ÜÇÜNCÜ BASKI

MADDE 10
SONRA 100

GÖZLEM

GAZETECİLİK BASIM VE YAYIN A.Ş.

İstanbul - 1995

Arabî Harfleri Terakkîmize Mâni' Değildir

İstanbul Darülfünûnu Müderrislerinden ve
Portekiz Ulûm ve Fünûn Akademisi A'zasından

AVRAM GALANTI

Çevrimyazı:
Fethi Kale

*A. Galanti'nin Hayatı ve
Eserlerinin Bibliyografyası:*
Rıfat N. Bali

Bu eser, bahs ettiği mevzu'dan gayrı, mu'addel Arapça
elifbâmız ile tertib ve tab' edilmiş iki sahifeyi hâvîdir.

Avram Galanti'nin
"Arabî Harfleri Terakkîmize Mâni' Değildir"
ünvanlı bu kitabın aslı,
ilk defa 1927 tarihinde
İstanbul'da
Hüsn-i Tabiat Matbaası'nda
millî-islâmî yazımızla basılmıştır.

Bu eser

1. Bildiğimiz rakamlarla numaralanmış 64 sayfa,
2. **Mehmed Şevket Eyyi'nin** yazıyla (Bir-İki) nu-
maralanmış "**Yayıncının Önsözü**" başlıklı 2 sayfalık
takdimi,
3. **Rıfat N. Bali'nin**, yazıyla Üç'ten Otuz'a kadar
numaralanmış Avram Galanti hakkındaki 28 sayfalık
araştırması,
4. Ayrıca kitabın arka yüzünden başlamak üzere of-
set usulüyle basılmış 60 sayfalık orijinal Osmanlıca
metnin tıpkı basımı olmak üzere toplam:

64 + İki + Yirmisekiz + 7 = 154 sayfadır

Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Araştırmaları Merkezi Kütüphanesi	Dem. No:	49386
	Fas. No:	T 422.8 GAL.A

Bedir Yayınevi
İSTANBUL
1996

MADDE YARIMLANDIKTAN
SUNRA...
10 EYLÜL 1997